Valentin Krasnov elab õnnetuspaiga lähedal. Üle tema koduõue lendasid alatasa Nõukogude Armee reaktiivlennukid nii madalalt, et tuled valgustasid selgelt hoovi.

Kärdla lennuõnnetus toob meelde Moe katastroofi

Lääne-Virumaal ligi veerandsaja aasta eest toimunud ohvriterohket lennukatastroofi meenutab Moe küla lähedal alumiiniumist lennukisaba.

Aarne Mäe

Kui läinud reede õhtul Hiiumaal alla kukkunud lennukis surma saanud Jaan Alas oli pärast 1940. aastat Eestis esimene reisilennukis hukkunud inimene, siis hoopis rohkem on surma saanud sõjaväelasi.

Inimliha ja plekirusud

Tõenäoliselt suurim lennuõnnetus Lääne-Virumaa ajaloos juhtus 1977. aastal 19. aprillil päise päeva ajal, mil riivas sõjaväe transpordilennuk paksus lumetormis tiivaga Moe piiritusetehase korstnat, nõudes 21 inimese elu.

Õnnetust nägid pealt kümned inimesed, osa olid samas asuvas töökojas, osa mehi remontis piiritusetehase katust.

"Mina nägin siis, kui see oli juba maas," rääkis tollal sigala juures traktoriga sõnnikut vedanud Endel Lausmaa, "eks kõik jooksid ligi vaatama, kuid sõjaväelased ajasid rahva laiali." Lausmaa sõnul oli lennuk täiesti sodi ning inimlihahunnik vedeles muude rusude sees.

Tänaseni saatusliku paiga lähedal elav Valentin Krasnov ütles, et sõjaväelased panid tema kodutee kinni. Kui ta tahtis õhtul teatrisse minna, siis ikka lasti läbi. "Laibad oli tee äärde tassitud, linad peal, hommikuks oli kõik viimseni koristatud," meenutas ta.

Krasnovi sõnul lendasid Tapale maanduvad reaktiivlennukid vahetpidamata üle tema koduõue nii madalalt, et nende tulede valgel võis nõela otsida, ometi oli ta sellega juba harjunud.

Lumetorm viis korstnasse

Tapa Muuseumi juhataja Harri Allandi kirjutab oma raamatus traagilist sündmust kirjeldades, et sel ajal oli Tapa lennuvälja maandumisradadel remont, seetõttu toimusid õppelennud Pärnus.

Pärast õppusi toodi meeskonnad tagasi autobussidega, kõrgem ohvitserkond aga transpordilennukiga. "Tapa kohal oli tihe lumesadu ja lennuk, alustades maandumist, kaotas orientatsiooni," kirjeldab Allandi, "ning põrkas vastu Moe Piiritustehase töötava katlamaja korstnat, millel puudusid signaaltuled."

Lennuk kukkus lähedalasuvale põllule ja purunes täielikult. Hukkusid kõik seal olnud 21 inimest, kaasa arvatud ka Tapa lennupolgu komandör.

Nüüdseks enam seda korstnat pole, kuid piiritusetehase kõrget peahoonet ilmestavad uhkelt plinkivad tulukesed.

Pauk oli olnud nii suur, et kostus ka Tapani, kus elasid hukkunute pered. Tollane Rakvere Rajooni RSN Täitevkomitee esimees Ülo Niisuke ütles, et maha polnud seal midagi vaikida, sest kumu katastroofist levis kiirelt, kuid avalikkuses sündmust ei valgustatud. "Ega rajooni juhtkonda sinna kohale kutsutudki, see oli rohkem sõjaväelaste asi," ütles Niisuke.

Hiljem paigaldasid teised lendurid selle koha lähedale kivist alusele alumiiniumist lennukisaba koos mälestustahvliga hukkunute nimedega ja sinna ümber istutati kuused. Mõne inimese jutu järgi ei lubanud tollane kolhoosiesimees panna märki põllule, kuhu lennuk täpselt kukkus.

Esimene ohver 1920. a

Kokku hukkus läinud sajandil lennuõnnetustes Eestis 100 inimest.

Ohvriterohkeim õnnetus Eesti lennukiga juhtus ajalehe Postimees andmetel 1985. aasta 3. mail, mil Tallinnast startinud tollase Eesti NSV tsiviillennunduse TU-134 põrkas Ukrainas Lvovi lähedal kokku sõjaväelennukiga. Selles katastroofis hukkusid kõik reisilennuki ja sõjaväelennuki pardal olnud reisijad, kokku 88 inimest.

Ohvriterohke oli Eesti lennunduses ka 1940. aasta 14. juuni, mil NSV Liidu pommitaja tulistas Soome lahe kohal alla Tallinnast Helsingisse lennanud Junkersi, mille pardal oli 9 reisijat.

Teadaolevalt esimene inimohvri nõudnud lennuõnnetus juhtus Eestis 1920. aasta 27. juulil Tallinnas Lasnamäel, kui hukkusid lendur-õpilane Leo Järv ja motorist Aleksander Tarkmees.

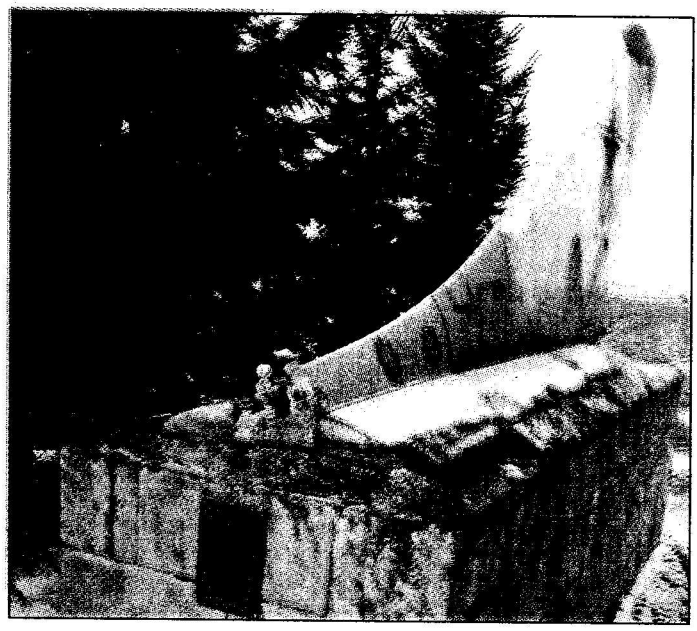

Alumiiniumist lennukisaba pandi mälestusmärgina põllu servale, kuhu alles hiljuti on keegi lilli viinud.

Kalev Lilleorg